

Programmerbara kretsar och VHDL

Föreläsning 10

Digitalteknik, TSEA22

Mattias Krysander

Institutionen för systemteknik

Dagens föreläsning

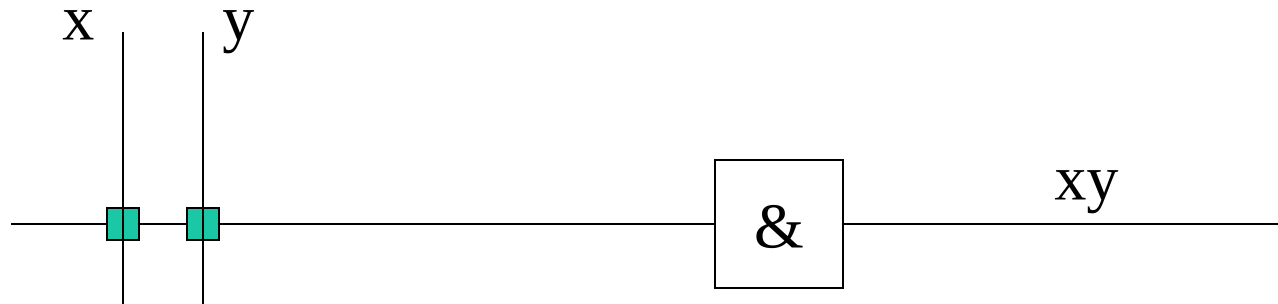
- Programmerbara kretsar
- Kombinationskretsar i VHDL
 - with-select-when, when-else**
- Sekvenskretsar i VHDL
 - process, case-when, if-then-else**
- In-/ut-signaler, datatyper, mm
- Räknare i VHDL
- Exempel

Blockschema -> VHDL, kodstandard, simulering, programmering, verifiering
- Lab 4

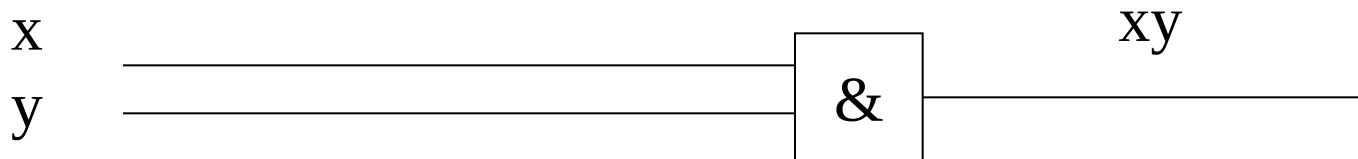
Programmerbara kretsar

- PLD = programmable logic device
- CPLD = complex PLD,
i princip flera PLD-er på ett chip
ex: 108 vipor + 540 produkttermer
- FPGA = field programmable gate array
 - 5 000 000 vipor
 - 2 000 000 Look-up-tables (LUT)
 - 500 Mb RAM
 - Digital Signal Processing (DSP)
 - Processor

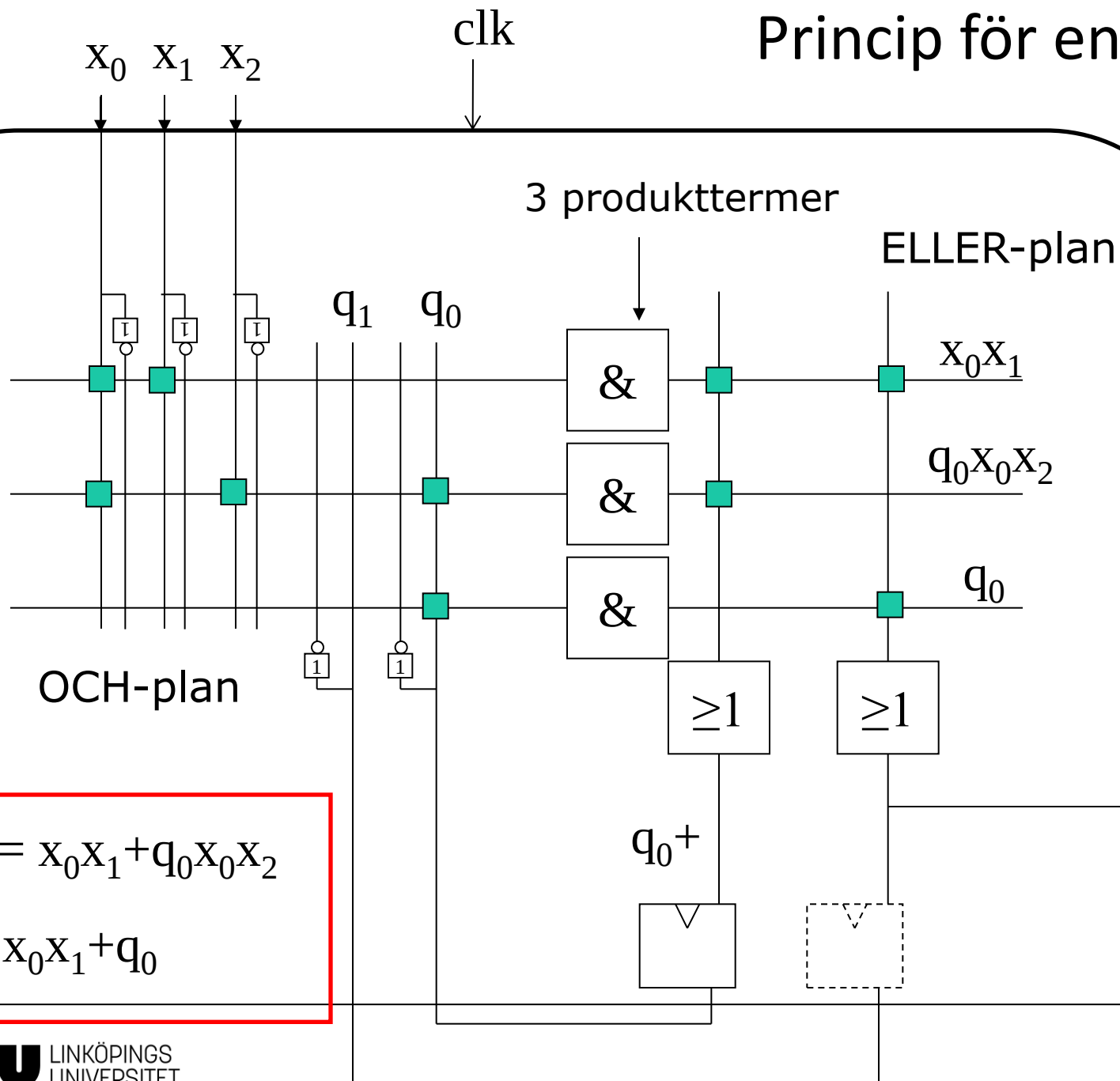
Notation

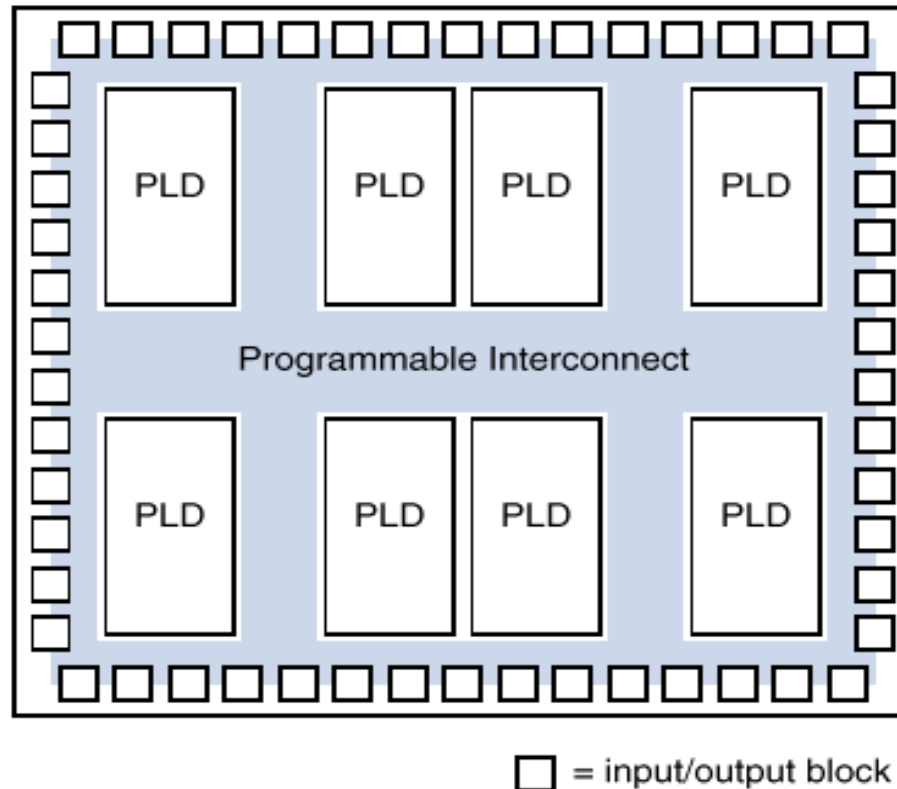
betyder

Princip för en PLD

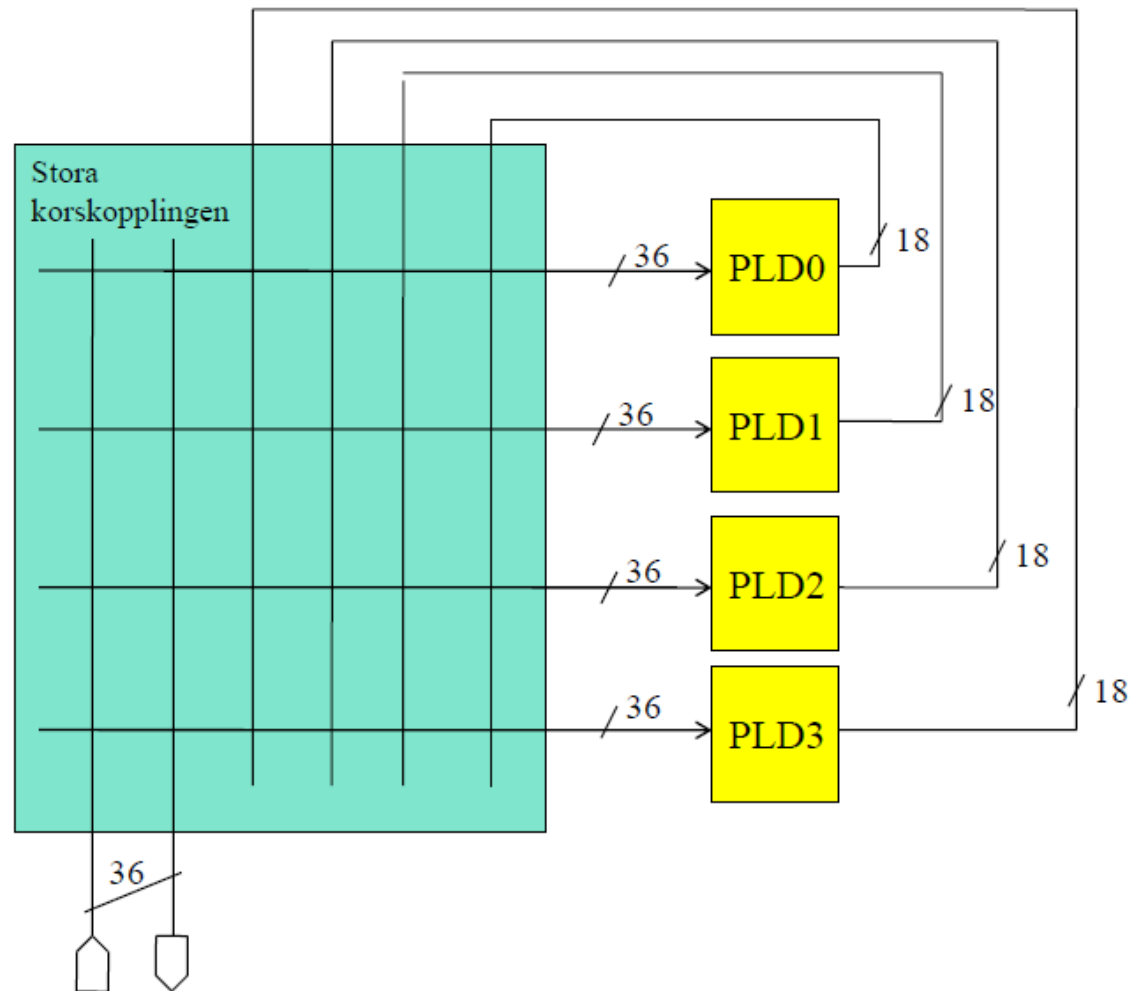

En allmän CPLD

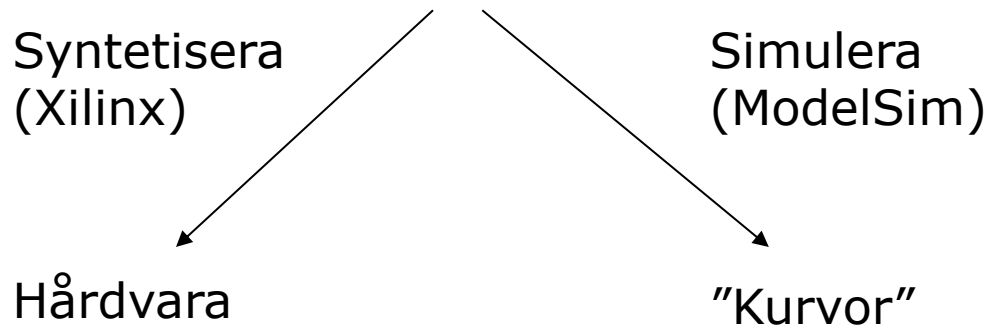
En samling PLDer på ett chip med programmerbara hopkopplingar

CPLD Xilinx 9572 - blockschema

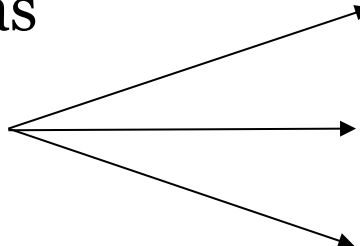

VHDL

- VHDL = VHSIC Hardware Description Language
 - VHSIC = Very High Speed Integrated Circuit
- Ett programspråk för att:

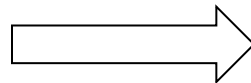
Varför VHDL?

- Hantera komplexitet
 - VHDL-koden kan simuleras
 - Beskrivning på flera olika abstraktionsnivåer
 - Ökad produktivitet
 - Snabbare än schemaritning
 - Återanvändbar kod
 - Modernt programmeringsspråk
 - Rikt, kraftfullt
 - Parallellt, starkt typat, overloading
 - Ej objektorienterat
-
- 1) $a+b$
- 2) Kedja av heladderare
- 3) Bygg adderare med NAND-grindar

VHDL nackdelar?

- Svårt att lära sig?
 - Delmängd för syntes 1-2 dagar!
 - Avancerade simuleringar 1-2 månader
- Nytt sätt att tänka
 - Lätt att hamna i mjukvarutänkande!
 - FPGA-n, CPLD-n är inte en processor för VHDL
 - VHDL är inte sekvensiellt utan parallellt
 - Tilldelning, variabler betyder inte samma sak som i andra prog.språk
 - Gör så här:

Tänk hårdvara och
gör ett blockschema

Översätt till VHDL

Hur ser ett VHDL-program ut?

```
entity namn1 is
```

```
-- beskrivning av in- och utgångar
```

```
end entity namn1;
```

Gränssnitt mot omvärlden

```
architecture namn2 of namn1 is
```

```
-- beskrivning av interna signaler
```

```
begin
```

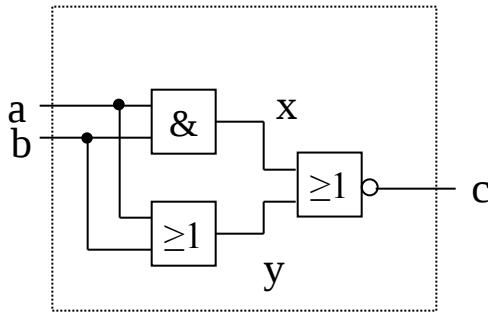
```
-- beskrivning av funktion
```

```
end architecture namn2;
```

Innehåll

VHDL är inte case sensitive, små eller stora bokstäver spelar ingen roll, ej heller mellanslag.

VHDL för kombinatoriska kretsar


```
entity knot is
    port (a,b: in std_logic;
          c:  out std_logic);
end entity knot;
```

```
architecture firsttry of knot is
    signal x,y : std_logic;
begin
    c <= not (x or y);
    x <= a and b;
    y <= a or b;
end architecture firsttry;
```

Parallellt exekverande satser.

Om a ändras så körs $x \leq a \text{ and } b$ och $y \leq a \text{ or } b$, vilket gör att $c \leq x \text{ nor } y$ körs.

Ordningen spelar ingen roll.

Vad betyder ett VHDL-program?

Syntetisering (Xilinx)

- `x <= a and b;`
betyder att en OCH-grind **kopplas in** mellan trådarna a, b och x

Endast en tilldelning på x tillåten.

Simulering (ModelSim)

- `x <= a and b;`
är en parallellt exekverande sats körs om a eller b ändras

Än så länge är ordningen mellan satserna oviktig
”Programmera” aldrig i VHDL!
Tänk hårdvara => översätt till VHDL

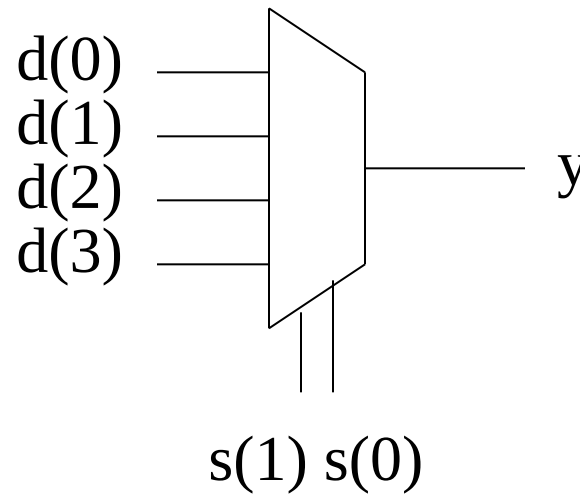
VHDL för kombinatoriska kretsar

Kombinationskretsar implementeras med

- ”vanlig” signaltilldelning `c <= a and b;`
- `with-select-when` är en mux (använt för minne i lab 2).
- `when-else` är en generaliserad mux.

En multiplexer

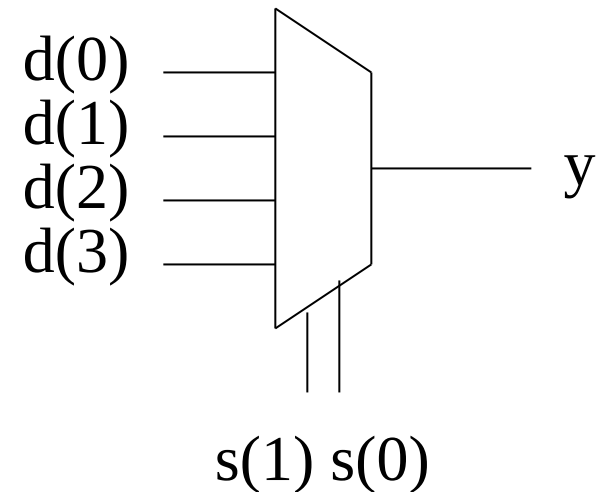
```
entity mux is
  port( d: in std_logic_vector (0 to 3);
        s: in std_logic_vector (1 downto 0);
        y: out std_logic);
end entity mux;
```


Multiplexern, forts

VHDL har en sats som precis motsvarar en mux:

```
architecture behavior1 of mux is
begin
  with s select
    y <= d(0) when "00",
          d(1) when "01",
          d(2) when "10",
          d(3) when others;
end architecture behavior1;
```


Lägg märke till:

- det finns enn <= i satsen.
- enn rad är sann

with-select-when

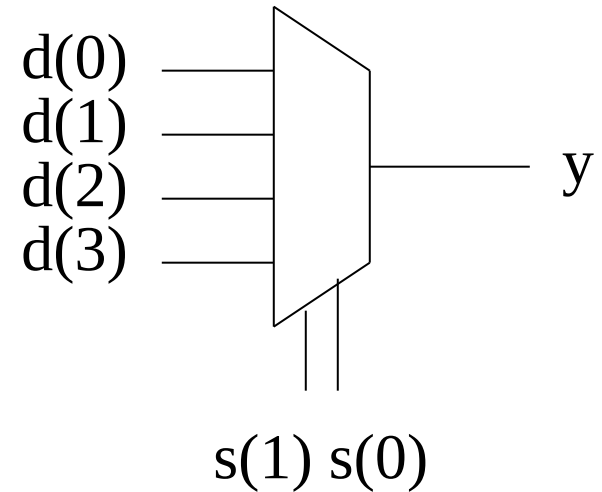
- Är en parallell sats, concurrent statement
- Endast utanför **process**

```
with (styrsignal) select
    (utsignal) <= (uttryck 1)    when (signalvärde 1),
    (uttryck 2)                when (signalvärde 2),
    ...
    (uttryck n-1) when (signalvärde n-1),
    (uttryck n)    when others;
```

OBS: samtliga värden på styrsignal måste täckas!

Multiplexern, forts

```
architecture behavior2 of mux is
begin
    y <= d(0) when s = "00" else
        d(1) when s = "01" else
        d(2) when s = "10" else
        d(3);
end architecture behavior2;
```


when-else

- Är en parallell sats, concurrent statement
- Endast utanför **process**

```

signal <= uttryck 1 when villkor 1 else
        uttryck 2 when villkor 2 else
        ...
        uttryck n-1 when villkor n-1 else
        uttryck n;
  
```

- Lägg märke till:
 - Det finns enn <= i satsen.
 - Noll eller flera villkor är sanna
$$s = u_1 v_1 + u_2 v_1' v_2 + \dots + u_{n-1} v_1' v_2' \dots v_{n-2}' v_{n-1} + u_n v_1' v_2' \dots v_{n-2}' v_{n-1}'$$
- Både **with-select-when** och **when-else** kan uttrycka vilken Boolesk funktion som helst!

Exempel

$u = 1$ om $x = (x(2), x(1), x(0))$ innehåller 2 eller 3 ettor.

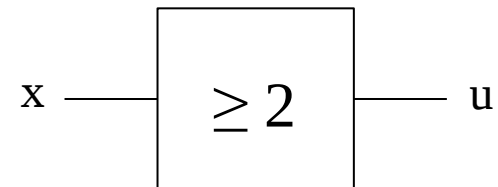
```
signal x: std_logic_vector(2 downto 0);
signal u: std_logic;
```

-- man kan skriva så här

```
with x select
    u    <= '1' when "011", -- 3
          '1' when "101", -- 5
          '1' when "110", -- 6
          '1' when "111", -- 7
          '0' when others;
```

-- eller så här

```
u <= '1' when x=3 else
     '1' when x>4 else
     '0';
```


Vad har vi så långt?

- **entity** beskriver gränssnittet
- **architecture** beskriver innehållet
- Mellan **begin** och **end** har vi parallella satser.
 - ”vanlig” signaltilldelning **c <= a and b;**
 - **with-select-when** är en mux.
 - **when-else** är en generaliserad mux.
 - Ovanstående används för kombinatorik utanför **process**-satsen

VHDL för sekvenskretsar

- process-satsen
 - case-when
 - if-then-else
- } Endast inuti process-sats!

process

Process-satsen exekveras sekventiellt. Här exempel på D-vippa:

```
entity de is
  port(d, clk: in STD_LOGIC;
        q: out STD_LOGIC);
end de;

architecture d_vippa of de is
begin
  process(clk)
  begin
    if rising_edge(clk) then
      q <= d;
    end if;
  end process;
end d_vippa;
```

Processen exekveras
när `clk` ändras
sensitivity list

`q` uppdateras på
positiv `clk`-flank

Det gamla värdet på `q` ligger kvar om ett nytt ej specas.

Vad blir detta?

```
process (clk)
begin
    if rising_edge (clk) then
        y <= x;
        z <= y;
    end if;
end process;
```

- Låt $z = y = 0$
- Sätt $x = 1$ och klocka en gång.
- Då blir väl $z = y = 1$?

Så här blir det!

Inuti klockad process

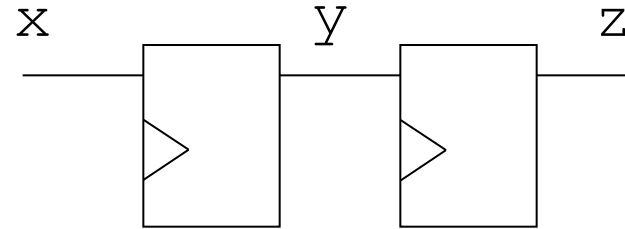
```
y <= x;
z <= y;
```

synt

Alla VL får
en vipa på sig

sim

Alla VL får
ett + på sig

$$y^+ = x;$$

$$z^+ = y;$$

$$y = y^+;$$

$$z = z^+;$$

case-when

- Endast inuti **process**
- Måste beskriva vad som händer för alla värden på styrsignal
- Motsvarar **with-select-when**

```
case (styrsignal) is
  when (värde 1)    => (sats 1);
  when (värde 2)    => (sats 2);
  ...
  when (värde n-1) => (sats n-1);
  when others       => (sats n);
end case;
```

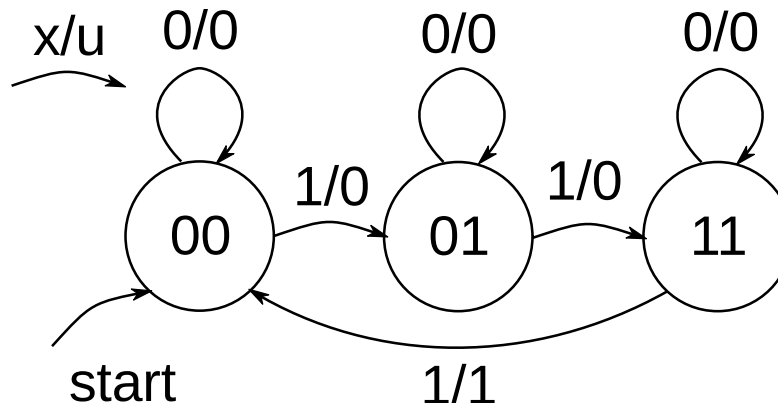
if-then-else

```
if (uttryck 1) then
  (sats 1)
elsif (uttryck 2) then
  (sats 2)
elsif (uttryck n-1) then
  (sats n-1)
else
  (sats n)
end if;
```

- Endast inuti **process**
- Motsvarar **when-else**
- Observera stavning på **elsif**

Exempel

Bygg en sekvenskrets som ger utsignalen 1 i samma klockintervall som var tredje 1:a.

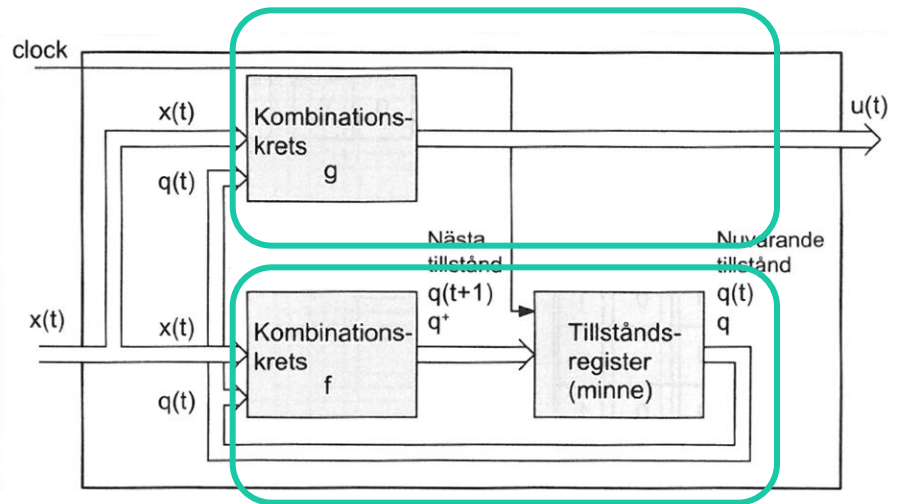

VHDL-beskrivning som liknar grafen.

Sekvenskretsar

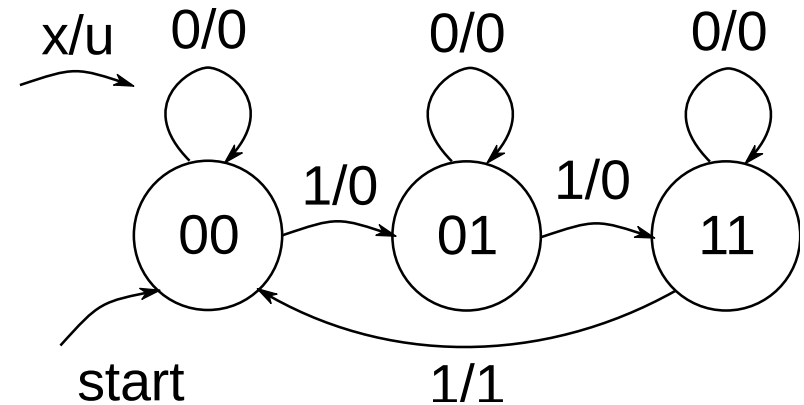
Utsignal

Gör kombinatorik av detta

Tillståndsuppdatering

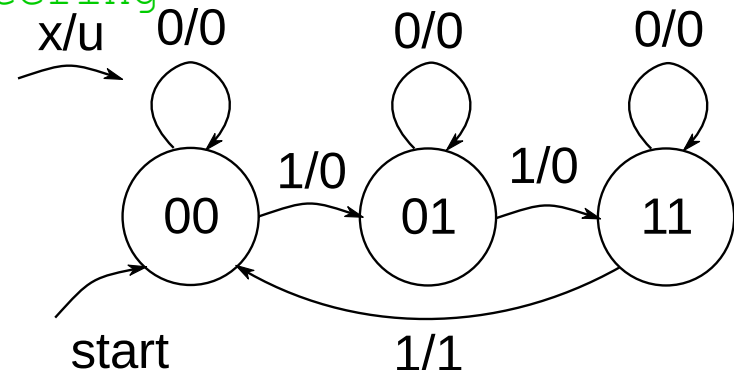
Gör en process (clk) av detta.

Sekvenskrets

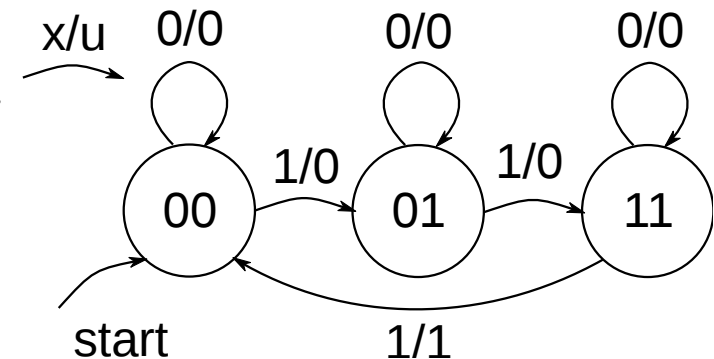
```
entity skrets is
  port(x, clk: in std_logic;
        u: out std_logic);
end skrets;
```

```
architecture graf of skrets is
  signal q: std_logic_vector(1 downto 0);
begin
  -- q+ = f(q,x): tillståndsuppdatering
  -- u = g(q,x) : utsignal
end graf;
```


Tillståndsuppdatering

```
-- q+ = f(q,x): tillståndsuppdatering
process (clk)
begin
  if rising_edge(clk) then
    case q is
      when "00" => if x='1' then q <= "01";
                    else q <= "00";
                    end if;
      when "01" => if x='1' then q <= "11";
                    else q <= "01";
                    end if;
      when "11" => if x='1' then q <= "00";
                    else q <= "11";
                    end if;
      when others => q <= "00";
    end case;
  end if;
end process;
```


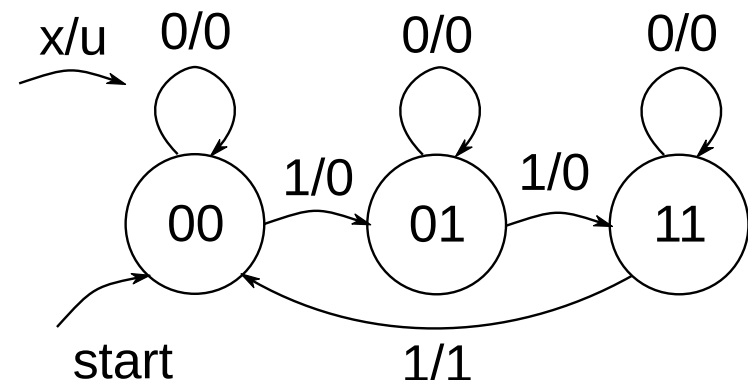
Utsignal

- K-krets utanför processen

```
u <= '1' when q="11" and x='1' else
      '0';
```

```
-- alternativt
```

```
u <= x and q(1) and q(0);
```


Komplett kod

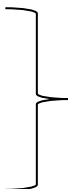
```
entity skrets is
    port(x, clk: in std_logic;
          u: out std_logic);
end skrets;

architecture graf of skrets is
    signal q: std_logic_vector(1 downto 0);
begin
    -- q+ = f(q,x): tillståndsuppdatering
    process(clk)
    begin
        if rising_edge(clk) then
            case q is
                when "00" => if x='1' then q <= "01";
                               else q <= "00";
                               end if;
                when "01" => if x='1' then q <= "11";
                               else q <= "01";
                               end if;
                when "11" => if x='1' then q <= "00";
                               else q <= "00";
                               end if;
                when others => q <= "00";
            end case;
        end if;
    end process;
    -- u = g(q,x) : utsignal
    u <= x and q(1) and q(0);
end graf;
```

VHDL beskriver hårdvara!

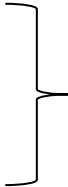
1. En VHDL-modul består av två delar
 - a) **entity**, som beskriver gränssnittet
 - b) **architecture**, som beskriver innehållet

2. För att göra kombinatorik används
 - a) Booleska satser: **z <= x and y;**
 - b) **with-select-when**-satser
 - c) **when-else**-satser

Samtidiga
satser

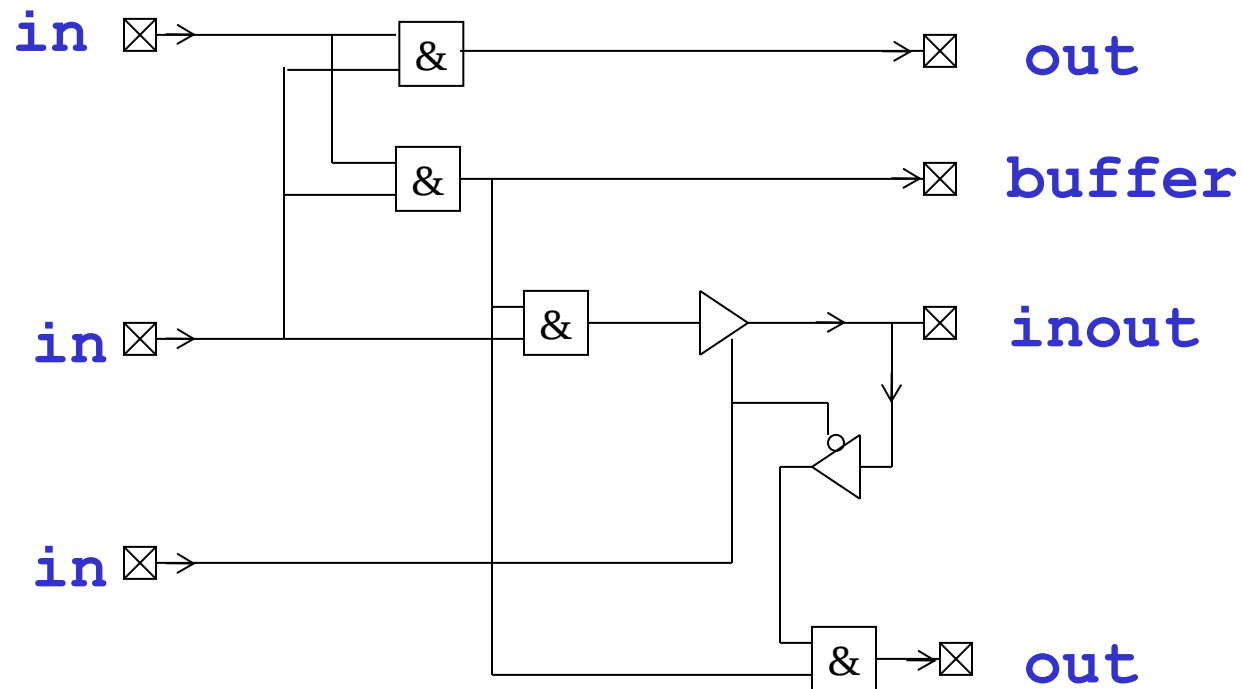
3. För att göra sekvensnät används (en eller flera) **process (clk)**-satser
 - a) enn **if rising_edge (clk) ... end if;**
 - b) Booleska satser: **z <= x and y;**
 - c) **case-when**-satser
 - d) **if-then-else**-satser

VL får vipa på sig
Alla klockas samtidigt

In/utsignaler

OBS, om en utsignal också används inuti nätet, så ska den deklareraras som **buffer**.

Datatyper

VHDL är ett **mycket starkt** typat språk! Inbyggda typer är bl a:

Typ	Möjliga värden	operatorer
integer	-2147483647 – 2147483647	ABS ** * / MOD REM + - (tecken) + - = /= < <= > >=
bit boolean	'0', '1' 'false', 'true'	NOT = /= < <= > >= AND NAND OR NOR XOR XNOR
bit_vector	Obegränsad vektor av bit	NOT & SLL SRL SLA SRA ROL ROR = /= < <= > >= AND NAND OR NOR XOR XNOR

std_logic

```
signal reset: std_logic;
```

Reset kan nu anta följande värden:

simulering	{	'U' : Uninitialized	
		'X' : Forcing Unknown	
		'0' : Forcing 0	
		'1' : Forcing 1	
		'Z' : High impedance	← tristate
ej i denna kurs	{	'W' : Weak Unknown	
		'L' : Weak 0	
		'H' : Weak 1	t ex för att specifi
		'-' : Don't care	← sanningsstabell

STD_LOGIC_UNSIGNED

```
use IEEE.STD_LOGIC_UNSIGNED.ALL -- lägger till paket
```

```
signal q: std_logic_vector(3 downto 0); -- 4 bit ctr
```

```
...
```

```
q <= q + 1;
```

```
if q = 10 ...
```

```
q <= "0011";
```

```
q(0) <= '1';
```

Notera hur värdet av
decimalt tal,
std_logic_vector samt
std_logic anges

Dvs vi kan hantera q både som en boolesk vektor och som ett tal på intervallet [0,15];

VHDL är ett språk som har operator overloading.

Vi rekommenderar

- Använd endast `std_logic` och `std_logic_vector`
- Vill ni räkna inkludera `STD_LOGIC_UNSIGNED` -biblioteket
- Skippa `integer`. Går ej att indexera på bit-nivå.
- Skippa `bit`. Tristate och don't care saknas.

4-bits dekadräknare med synkron clear

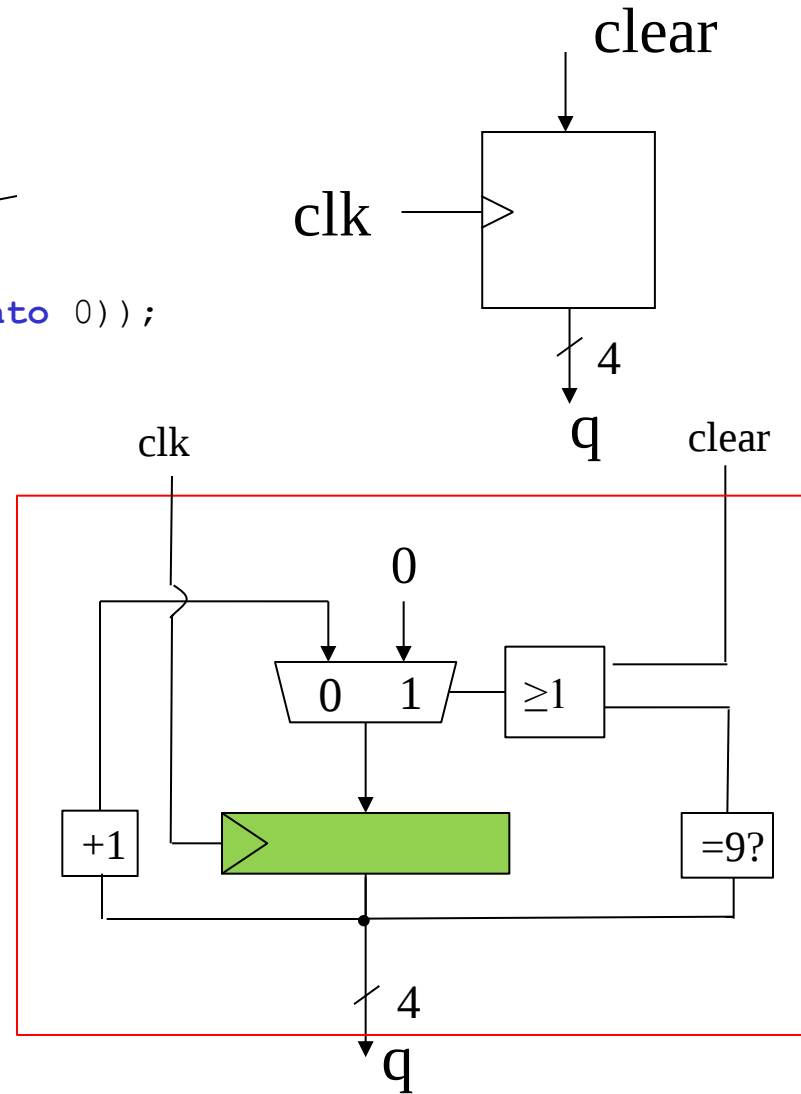
```

library IEEE;
use IEEE.STD_LOGIC_1164.ALL;
use STD_LOGIC_UNSIGNED.ALL;

entity counter is
port(clk, clear: in std_logic;
      q: buffer std_logic_vector(3 downto 0));
end counter;

architecture simple of counter is
begin
  process(clk)
  begin
    if rising_edge(clk) then
      if clear='1' then
        q <= "0000";
      elsif q=9 then
        q <= "0000";
      else
        q <= q + 1;
      end if;
    end if;
  end process;
end simple;

```


Några praktiska småsaker

Konstanter

```
signal bus: std_logic_vector (3 downto 0);  
constant max: std_logic_vector (3 downto 0) := "1111";  
...  
if bus = max then ...
```

Concatenation

```
signal bus: std_logic_vector (1 downto 0);  
signal a,b: std_logic;  
bus <= a & b;
```

4-bits adder are

```

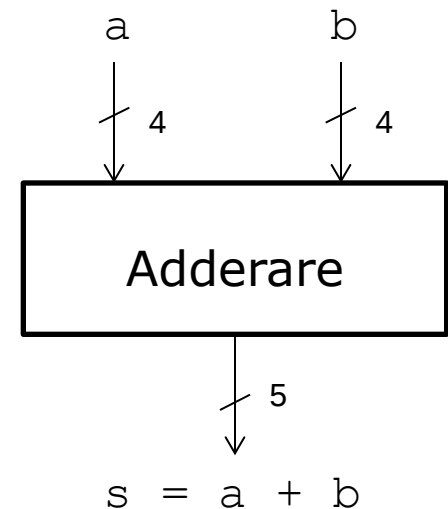
library IEEE;
use IEEE.STD_LOGIC_1164.ALL;
use STD_LOGIC_UNSIGNED.ALL;

entity adder is
port (a,b: in STD_LOGIC_VECTOR(3 downto 0);
      s: out STD_LOGIC_VECTOR(4 downto 0));
end adder;

architecture simple of adder is
begin

  -- zero extension
  s <= ('0' & a) + ('0' & b);
end simple;

```


Asynkron/synkron reset


```
process (clk, reset)
begin
  if reset='1' then
    q <= '0';
  elsif rising_edge (clk) then
    q <= q and x;
  end if;
end process;
```

```
process (clk)
begin
  if rising_edge (clk) then
    if reset='1' then
      q <= '0';
    else
      q <= q and x;
    end if;
  end if;
end process;
```

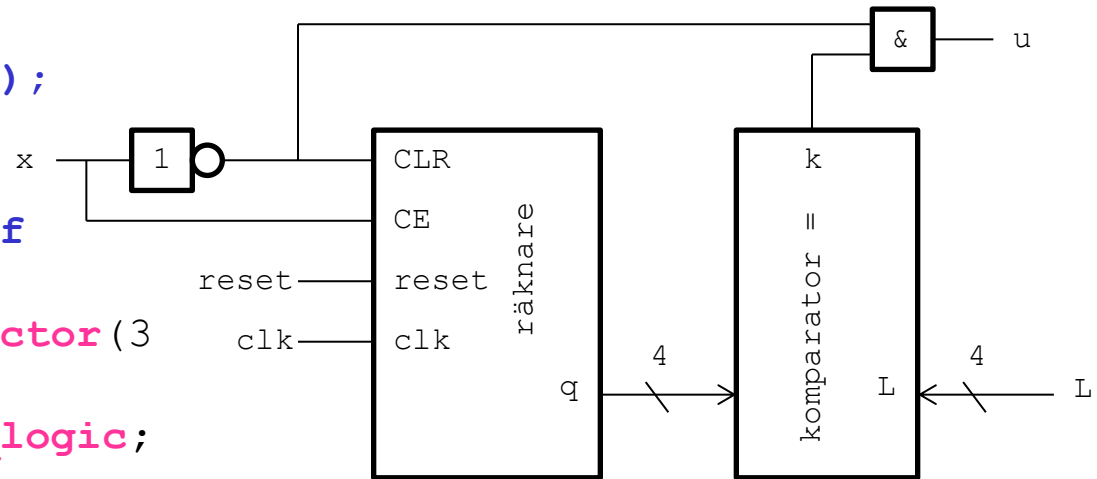
Logiskt blockschema => VHDL

```
library IEEE;
use IEEE.STD_LOGIC_1164.ALL;
use IEEE.STD_LOGIC_UNSIGNED.ALL;
```

```
entity pulsdetektor is
  port( clk, x : in  std_logic;
        reset : in  std_logic;
        L : in  std_logic_vector(3
downto 0);
        u : out std_logic);
end pulsdetektor;
```

```
architecture Behavioral of
pulsdetektor is
  signal q : std_logic_vector(3
downto 0);
  signal CLR, CE, k: std_logic;
begin
  -- hela vår konstruktion

end Behavioral;
```


Räknaren

```
-- signaler till räknare
```

```
CE <= x;
```

```
CLR <= not x;
```

```
-- räknare
```

```
ctr16: process(clk, reset)
```

```
begin
```

```
    if reset = '1' then          -- asynkron clear
```

```
        q <= "0000";
```

```
    elsif rising_edge(clk) then
```

```
        if CLR = '1' then        -- synkron clear
```

```
            q <= "0000";
```

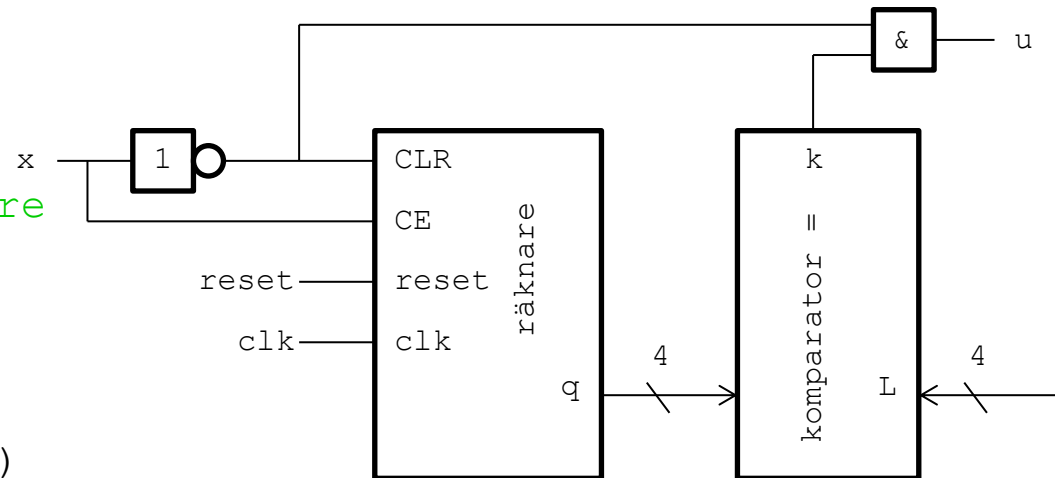
```
        elsif CE = '1' then      -- count enable
```

```
            q <= q + 1; -- övergång från 15->0 automatiskt
```

```
        end if;
```

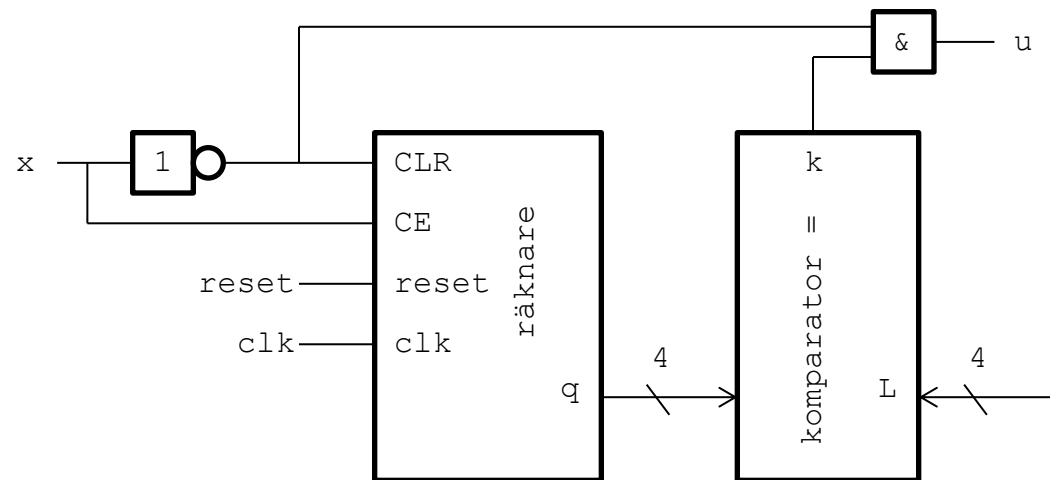
```
    end if;
```

```
end process ctr16;
```


Komparator och utsignal

```
-- komparator  
k <= '1' when L = q else '0';  
  
-- utsignal  
u <= CLR and k;
```



```
library IEEE;
use IEEE.STD_LOGIC_1164.ALL;
use IEEE.STD_LOGIC_UNSIGNED.ALL;
```

```
entity pulsdetektor is
    ...
end pulsdetektor;
```

```
architecture Behavioral of
pulsdetektor is
```

```
    ...
begin
    -- insignaler till räknare
```

```
    CE <= x;
    CLR <= not x;
```

```
    -- räknare
    ctr16: process (clk, reset)
```

```
        ...
    end process ctr16;
```

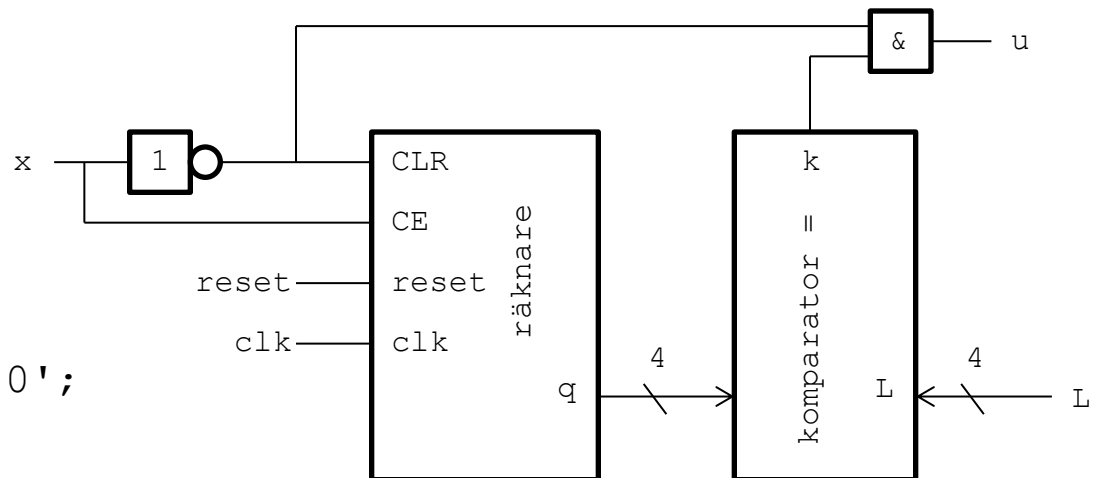
```
    -- komparator
    k <= '1' when L = q else '0';
```

```
    -- utsignal
    u <= CLR and k;
```

```
end Behavioral;
```

Blockschema ->VHDL

- Varje block har motsvarande kod.
- Överensstämmande signalnamn i blockschema och kod.

Simulering i ModelSim

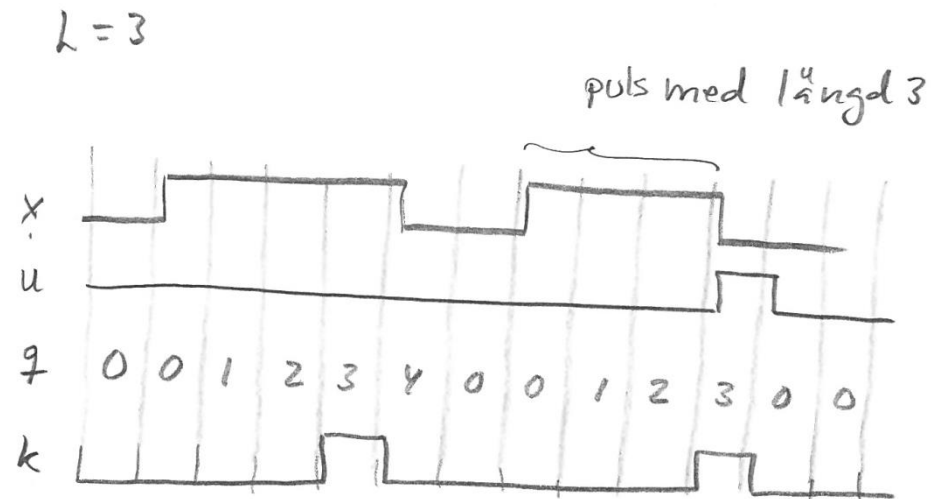
49

Utdrag ur fil för att definiera insignaler och köra en simulering.

```
# sim.do
...
# clk Periodtid 100 ns
force -freeze sim:/pulsdetektor/clk 1 0, 0 50 -r 100
# reset
force -freeze sim:/pulsdetektor/reset 0 0, 1 50, 0 90
# x
force -freeze sim:/pulsdetektor/x 0 0, 1 105, 0 505, 1 705, 0 1005
# L
force -freeze sim:/pulsdetektor/L 0011 0
run 1300
```

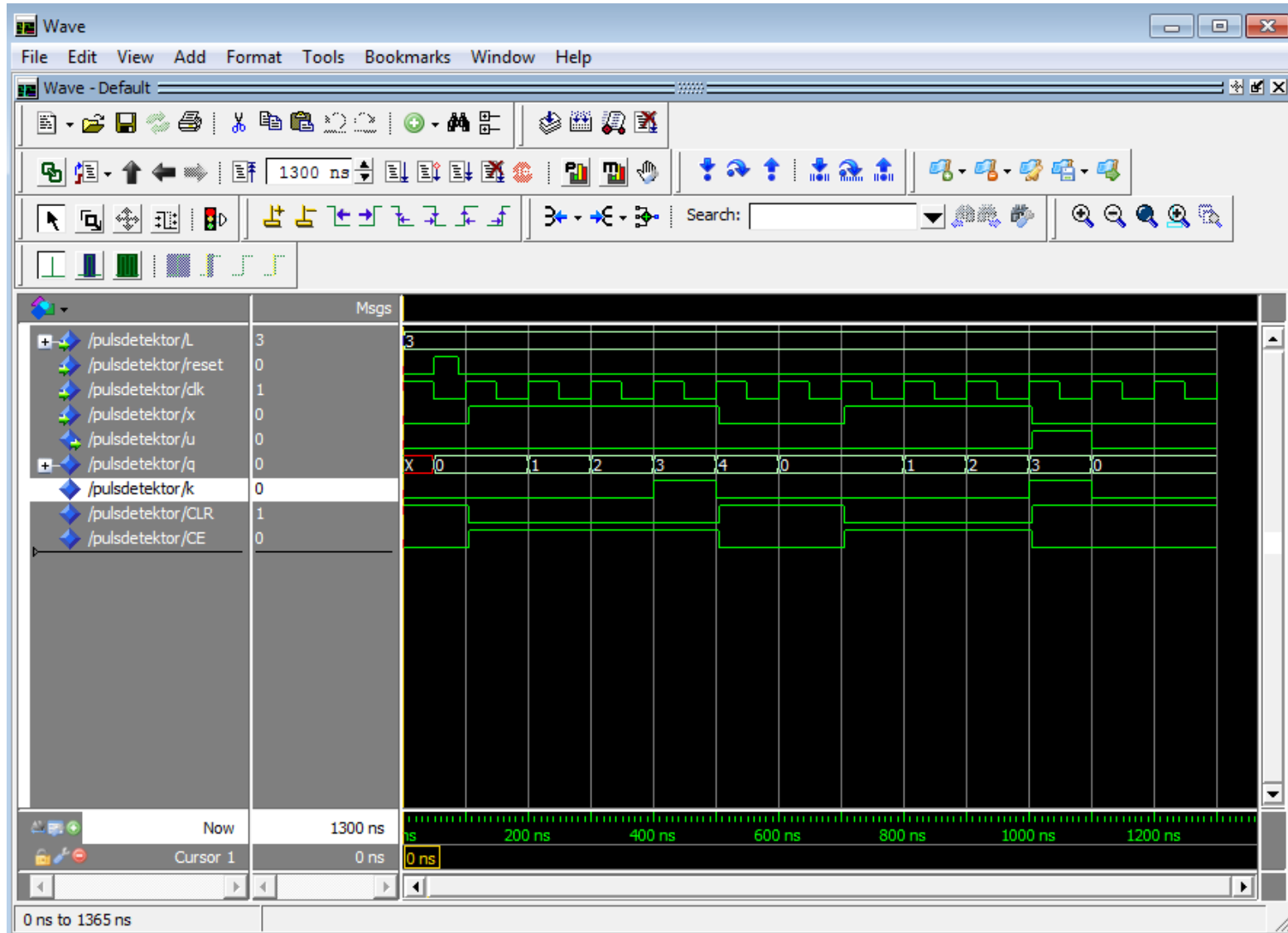
Starta simulering i transcriptfönstret

```
VSIM > do sim.do
```


ModelSim

50

Slutsatser

- Vi ritar logiska blockscheman först!
- Vi har samma struktur på koden som på blockschemat!
 - Alltså: små process-satser som precis motsvarar ett block.
 - Vi har bra koll på mängden hårdvara

Macrocells Used	Pterms Used	Registers Used	Pins Used	Function Block Inputs Used
5/36 (14%)	16/180 (9%)	4/36 (12%)	8/34 (24%)	9/72 (13%)

Använda produkttermer

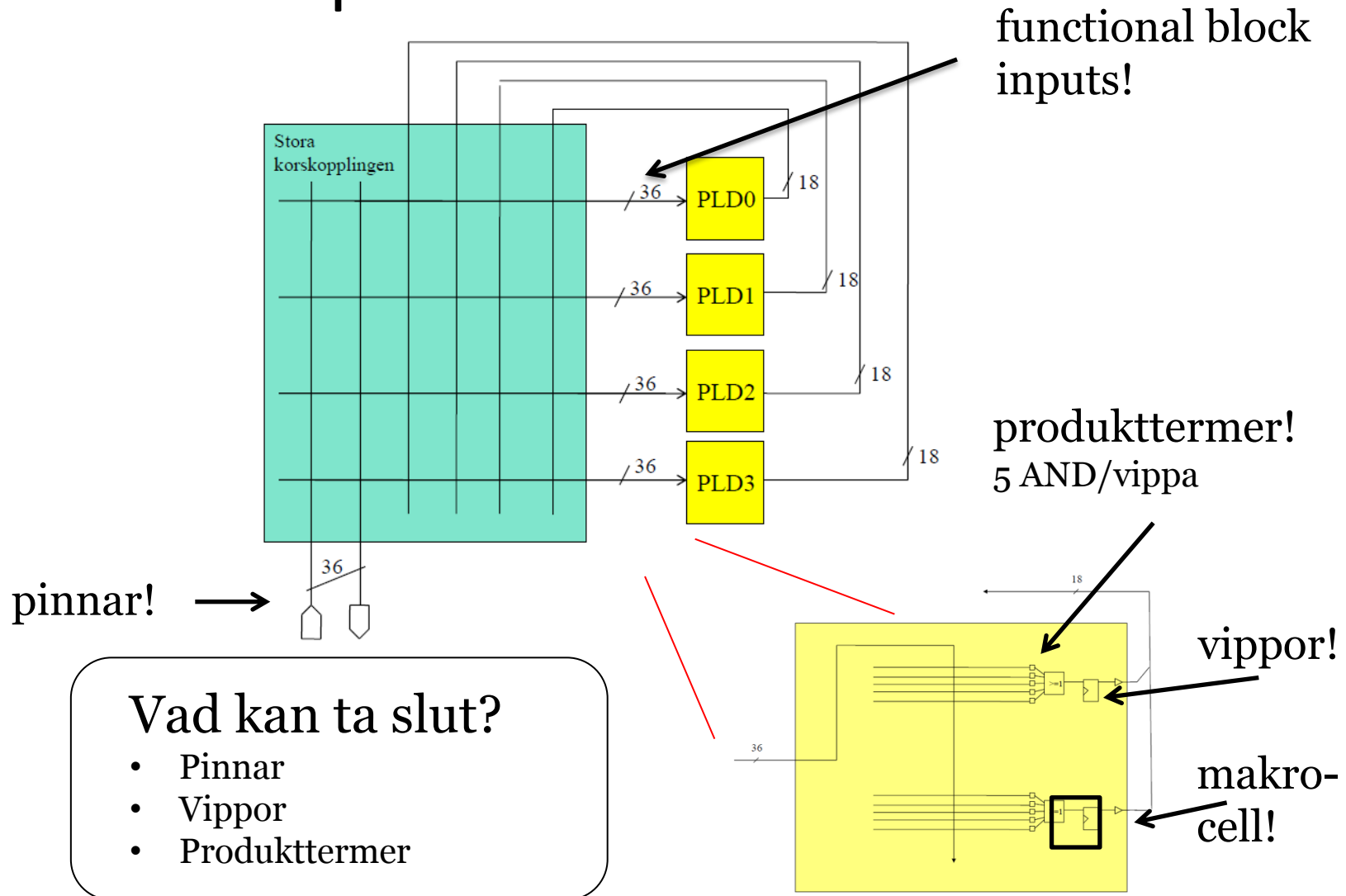
L3-Lo, x, u, clk, reset

Beräkning av 4 tillstånd + 1 utsignal

4 D-vippor i 4-bitsräknaren

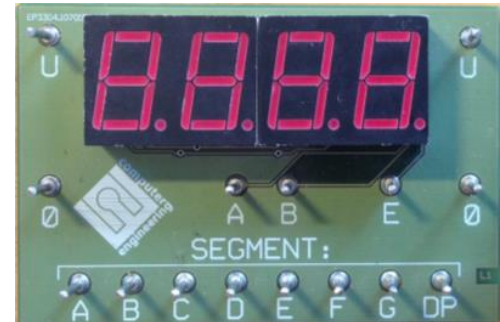
L3-Lo, q3-q0, x

Får det plats?

Lab 4

- Bland annat konstruera ett digitalt tidtagarur.
- Olika klockor
 - Systemklocka 8 MHz
 - Klocka som styr uppdateringsfrekvens på display (variabel frekvens)
 - Klocka som styr tidräkning 100 Hz
- Synkronisera klockpulser till systemklockan:
 - synkronisering + enpulsning

Inför Lab 4

- Obligatorisk lektion i ModelSim.
- Det finns ett antal valfria uppgifter.
 - Om ni vill göra VGA-uppgift (mer omfattande) så kontakta: olov.andersson@liu.se
- Förberedelseuppgifter:
 - Logiska blockscheman till uppgifterna
 - ModelSim-simulering av två kaskadkopplade BCD-räknare för sekundvisning. Ska redovisas vid laborationens start.
- ModelSim finns installerat på datorerna i Freja (och i Grinden).

Examination

- Vid examination ska logiskt blockschema, VHDL-kod samt korrekt fungerande krets uppvisas.
- Logiskt blockschema
 - Block ska bestå av väldefinierad hårdvara:
 - räknare, register, enpulsare, synkroniseringsvippor, sekvenskretsar (med tillståndsdigram)
 - MUX, DMUX, adderare, komparatorer, kombinatoriska kretsar (minne, Booleska funktioner)
- VHDL-kod
 - Varje block ska motsvara ett kodavsnitt, t ex en process/sats/sekvenskrets
 - Överensstämmande signalnamn i blockschema och kod.

Digitalteknik

Mattias Krysander

www.liu.se